

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyē sundarakāṇḍē

॥ *prathamah sargah* ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ prathamah sargah ॥

hanumatā samudrasya laṅghanaṃ mainākēna tasya
satkārastataḥ surasāyāḥ parājayaḥ siṃhikāyā vadhaṃ kṛtvā
tasya dakṣiṇataṭē gamanaṃ tatra tēna laṅkāśōbhāyā
nirīkṣaṇam

tatō rāvaṇanītāyāḥ
sītāyāḥ śatrukarṣaṇaḥ |
iyēṣa padamanvēṣṭuṃ
cāraṇācaritē pathi ॥ 5.1.1 ॥

duṣkaraṃ niṣpratidvandvaṃ
cikīrṣan karma vānaraḥ |
samudagraśirōgrīvō
gavāṃ patirivābabhau ॥ 5.1.2 ॥

atha vaidūryavarṇēṣu
śādvalēṣu mahābalaḥ |
dhīraḥ salilakalpēṣu
vicacāra yathāsukham ॥ 5.1.3 ॥

dvijān vitrāsayan dhīmā -
nurasā pādapān haran |

mṛgāṃśca subahūn nighnan
pravṛddha iva kēsarī || 5.1.4 ||

nīlalōhitamāñjiṣṭha -
padmavarṇaiḥ sitāsitaiḥ |
svabhāvasiddhairvimalai -
rdhātubhiḥ samalaṅkṛtam || 5.1.5 ||

kāmarūpibhirāviṣṭa -
mabhīkṣṇaṃ saparicchadaiḥ |
yakṣakinnaragandharvai -
rdēvakalpaiḥ sapannagaiḥ || 5.1.6 ||

sa tasya girivaryasya
talē nāgavarāyutē |
tiṣṭhan kapivarastatra
hradē nāga ivābabhau || 5.1.7 ||

sa sūryāya mahēndrāya
pavanāya svayambhuvē |
bhūtēbhyaścāñjaliṃ kṛtvā
cakāra gamanē matim || 5.1.8 ||

añjaliṃ prāṇmukhaṃ kurvan
pavanāyātmayōnayē |
tatō hi vavṛdhē gantum
dakṣiṇō dakṣiṇāṃ diśam || 5.1.9 ||

plavagapravarairdṛṣṭaḥ
plavanē kṛtaniścayaḥ |

vavṛdhē rāmaṽṛddhyartham
samudra iva parvasu || 5.1.10 ||

niṣpramāṇaśarīrah san
lilaṅghayiṣurarṇavam |
bāhubhyām pīḍayāmāsa
caraṇābhyām ca parvatam || 5.1.11 ||

sa cacālācalaścāśu
muhūrtam kapipīḍitaḥ |
tarūṇām puṣpitāgrāṇām
sarvam puṣpamaśātayat || 5.1.12 ||

tēna pādapamuktēna
puṣpaughēṇa sugandhinā |
sarvataḥ samvṛtaḥ śailō
babhau puṣpamayō yathā || 5.1.13 ||

tēna cōttamavīryēṇa
pīḍyamānaḥ sa parvataḥ |
salilaṁ samprasusrāva
madamatta iva dvipaḥ || 5.1.14 ||

pīḍyamānastu balinā
mahēndrastēna parvataḥ |
rītīrnīrvartayāmāsa
kāñcanāñjanarājatīḥ || 5.1.15 ||

mumōca ca śilāḥ śailō
viśālāḥ samanaḥśilāḥ |

madhyamēnārciṣā juṣṭō
dhūmarājīrivānalaḥ || 5.1.16 ||

hariṇā pīḍyamānēna
pīḍyamānāni sarvataḥ |
guhāviṣṭāni sattvāni
vinēdurvikṛtaiḥ svaraiḥ || 5.1.17 ||

sa mahān sattvasannādaḥ
śailapīḍānimittajaḥ |
pṛthivīm pūrayāmāsa
dīśaścōpavanāni ca || 5.1.18 ||

śirōbhiḥ pṛthubhirnāgā
vyaktasvastikalakṣaṇaiḥ |
vamantaḥ pāvakaṃ ghōraṃ
dadaṃśurdaśanaiḥ śilāḥ || 5.1.19 ||

tāstadā saviṣairdaṣṭāḥ
kupitaistairmahāśilāḥ |
jajvaluḥ pāvakōddiptā
bibhiduśca sahasradhā || 5.1.20 ||

yāni tvauṣadhajālāni
tasmiñjātāni parvatē |
viṣaghnānyapi nāgānām
na śēkuḥ śamitum viṣam || 5.1.21 ||

bhidyatē'yaṃ girirbhūtai -
riti matvā tapasvinaḥ |

trastā vidyādharaśtasmā -

dutpētuḥ strīgaṇaiḥ saha || 5.1.22 ||

pānabhūmigataṃ hitvā

haimamāsavabhājanam |

pātrāṇi ca mahārḥāṇi

karakāṃśca hiraṇmayān || 5.1.23 ||

lēhyānuccāvacān bhakṣyān

māṃsāni vividhāni ca |

ārṣabhāṇi ca carmāṇi

khaḍgāṃśca kanakatsarūn || 5.1.24 ||

kṛtakaṇṭhagaṇāḥ kṣībā

raktamālyānulēpanāḥ |

raktākṣāḥ puṣkarākṣāśca

gaganam pratipēdirē || 5.1.25 ||

hāranūpurakēyūra -

pārihāryadharāḥ striyaḥ |

vismitāḥ sasmitāstasthu -

rākāśē ramaṇaiḥ saha || 5.1.26 ||

darśayantō mahāvidyāṃ

vidyādharamaharṣayaḥ |

sahitāstasthurākāśē

vīkṣāṅcakruśca parvatam || 5.1.27 ||

śuśruvuśca tadā śabda -

mṛṣīṇāṃ bhāvitātmanām |

cāraṇānāṃ ca siddhānāṃ
sthitānāṃ vimalē'mbarē || 5.1.28 ||

ēṣa parvatasankāśō
hanumān mārutātmajaḥ |
titīrṣati mahāvēgaḥ
samudraṃ varuṇālayam || 5.1.29 ||

rāmārthaṃ vānarārthaṃ ca
cikīrṣan karma duṣkaram |
samudrasya paraṃ pāraṃ
duṣprāpaṃ prāptumicchati || 5.1.30 ||

iti vidyādharā vācaḥ
śrutvā tēṣāṃ tapasvinām |
tamapramēyaṃ dadṛśuḥ
parvatē vānararṣabham || 5.1.31 ||

dudhuvē ca sa rōmāṇi
cakampē cānalōpamaḥ |
nanāda ca mahānādaṃ
sumahāniva tōyadaḥ || 5.1.32 ||

ānupūrvyā ca vṛttaṃ ta -
llāṅgūlaṃ rōmabhiścitam |
utpatiṣyan vicikṣēpa
pakṣirāja ivōragam || 5.1.33 ||

tasya lāṅgūlamāviddha -
mativēgasya prṣṭhataḥ |

dadrśē garuḍēnēva

hriyamāṇō mahōragah || 5.1.34 ||

bāhū saṁstambhayāmāsa

mahāparighasaṁnibhau |

āsasāda kapiḥ katyām

caraṇau sañcukōca ca || 5.1.35 ||

saṁhr̥tya ca bhujau śrīmām -

stathaiva ca śirōdharām |

tējah sattvaṁ tathā vīrya -

māvivēśa sa vīryavān || 5.1.36 ||

mārgamālōkayan dūrā -

dūrdhvaṇihitēkṣaṇah |

rurōdha hṛdayē prāṇā -

nākāśamavalōkayan || 5.1.37 ||

padbhyām dṛḍhamavasthānaṁ

kṛtvā sa kapikuñjarah |

nikucya karṇau hanumā -

nutpatiṣyan mahābalaḥ || 5.1.38 ||

vānarān vānaraśrēṣṭha

idaṁ vacanamabravīt |

yathā rāghavanirmuktaḥ

śarah śvasanavikramaḥ || 5.1.39 ||

gacchēt tadvat gamiṣyāmi

laṅkāṁ rāvaṇapālītām |

nahi drakṣyāmi yadi tāṃ
laṅkāyāṃ janakātmajāṃ || 5.1.40 ||

anēnaiva hi vēgēna
gamiṣyāmi surālayam |
yadi vā tridivē sītāṃ
na drakṣyāmi kṛtaśramaḥ || 5.1.41 ||

baddhvā rākṣasarājāna -
mānayaṣyāmi rāvaṇam |
sarvathā kṛtakāryō'ha -
mēṣyāmi saha sītayā || 5.1.42 ||

ānayaṣyāmi vā laṅkāṃ
samutpātya sarāvaṇām |
ēvamuktvā tu hanumān
vānarō vānarōttamaḥ || 5.1.43 ||

utpapātātha vēgēna
vēgavānavicārayan |
suparṇamiva cātmānaṃ
mēnē sa kapikuñjaraḥ || 5.1.44 ||

samutpatati vēgāt tu
vēgāt tē nagarōhiṇaḥ |
saṃhṛtya viṭapān sarvān
samutpētuh samantataḥ || 5.1.45 ||

sa matakōyaṣṭibhakān
pādapān puṣpaśālinah |

udvahannuruvēgēna

jagāma vimalē'mbarē || 5.1.46 ||

ūruvēgōtthitā vṛkṣā

muhūrtaṃ kapimanvayuh |

prasthitaṃ dīrghamadhvānaṃ

svabandhumiva bāndhavāḥ || 5.1.47 ||

tamūruvēgōnmathitāḥ

sālāścānyē nagōttamāḥ |

anujagmurhanūmantam

sainyā iva mahīpatim || 5.1.48 ||

supuṣpitāgrairbahubhiḥ

pādapairanvitaḥ kapiḥ |

hanūmān parvatākārō

babhūvādbhutadarśanaḥ || 5.1.49 ||

sāravantō'tha yē vṛkṣā

nyamajjan lavaṇāmbhasi |

bhayādiva mahēndrasya

parvatā varuṇālayē || 5.1.50 ||

sa nānākusumaiḥ kīrṇaḥ

kapiḥ sāṅkurakōrakaiḥ |

śuśubhē mēghasaṅkāśaḥ

khadyōtairiva parvataḥ || 5.1.51 ||

vimuktāstasya vēgēna

muktvā puṣpāṇi tē drumāḥ |

vyavaśīryanta salilē

nivṛttāḥ suhrdō yathā || 5.1.52 ||

laghutvēnōpapannaṁ tad

vicitraṁ sāgarē'patat |

drumāṇāṁ vividhaṁ puṣpaṁ

kapivāyusamīritam |

tārācitamivākāśaṁ

prababhau sa mahārṇavaḥ || 5.1.53 ||

puṣpaughēṇa sugandhēna

nānāvarṇēna vānaraḥ |

babhau mēgha ivōdyan vai

vidyudgaṇavibhūṣitaḥ || 5.1.54 ||

tasya vēgasamudbhūtaiḥ

puṣpaistōyamadrśyata |

tārābhiriva rāmābhi -

ruditābhirivāmbaram || 5.1.55 ||

tasyāambaragatau bāhū

dadṛśātē prasāritau |

parvatāgrād viniṣkrāntau

pañcāsyāviva pannagau || 5.1.56 ||

pibanniva babhau cāpi

sōrmijālaṁ mahārṇavam |

pipāsuriva cākāśaṁ

dadṛśē sa mahākapiḥ || 5.1.57 ||

tasya vidyutprabhākārē
 vāyumārgānusāriṇaḥ |
 nayanē viprakāśētē
 parvatasthāvivānalau || 5.1.58 ||

piṅgē piṅgākṣamukhyasya
 bṛhatī parimaṇḍalē |
 cakṣuṣī samprakāśētē
 candrasūryāviva sthitau || 5.1.59 ||

mukhaṃ nāsikayā tasya
 tāmrayā tāmramābabhau |
 sandhyayā samabhisprṣṭaṃ
 yathā syāt sūryamaṇḍalam || 5.1.60 ||

lāṅgūlaṃ ca samāviddhaṃ
 plavamānasya śōbhatē |
 ambarē vāyuputrasya
 śakradhvaja ivōcchritam || 5.1.61 ||

lāṅgūlacakrō hanumān
 śukladaṃṣṭrō'nilātmajaḥ |
 vyarōcata mahāprājñaḥ
 parivēṣṭiva bhāskaraḥ || 5.1.62 ||

sphigdēśēnātītāmreṇa
 rarāja sa mahākapiḥ |
 mahatā dāritēnēva
 girirgairikadhātunā || 5.1.63 ||

tasya vānarasimhasya
 plavamānasya sāgaram |
 kakṣāntaragatō vāyu -
 rjīmūta iva garjati || 5.1.64 ||

khē yathā nipatatyulkā
 uttarāntād viniḥsṛtā |
 dṛśyatē sānubandhā ca
 tathā sa kapikuñjaraḥ || 5.1.65 ||

patatpataṅgasaṅkāśō
 vyāyataḥ śuśubhē kapiḥ |
 pravṛddha iva mātāṅgaḥ
 kakṣyayā badhyamānayā || 5.1.66 ||

upariṣṭāccharirēṇa
 cchāyayā cāvagāḍhayā |
 sāgarē mārutāviṣṭā
 naurivāsīt tadā kapiḥ || 5.1.67 ||

yaṃ yaṃ dēśaṃ samudrasya
 jagāma sa mahākapiḥ |
 sa tu tasyāṅgavēgēna
 sōnmāda iva lakṣyatē || 5.1.68 ||

sāgarasyōrmijālānā -
 murasā śailavarṣmaṇām |
 abhighnaṃstu mahāvēgaḥ
 pupluvē sa mahākapiḥ || 5.1.69 ||

kapivātaśca balavān
 mēghavātaśca nirgataḥ |
 sāgaram bhīmanirhrādam
 kampayāmāsaturbhṛśam || 5.1.70 ||

vikarṣannūrmijālāni
 brhanti lavaṇāmbhasi |
 pupluvē kapiśārdulō
 vikiranniva rōdasī || 5.1.71 ||

mērumandarasaṅkāśā -
 nudgatān sumahārṇavē |
 atyakraṁmanmahāvēga -
 staraṅgān gaṇayanniva || 5.1.72 ||

tasya vēgasamudghuṣṭam
 jalam sajaladam tadā |
 ambarastham vibabhrājē
 śaradabhramivātataṁ || 5.1.73 ||

timinakrajhaśāḥ kūrmā
 dṛśyantē vivṛtāstadā |
 vastrāpakarṣaṇēnēva
 śarīrāṇi śarīriṇām || 5.1.74 ||

kramamāṇam samīkṣyātha
 bhujagāḥ sāgaraṅgamāḥ |
 vyōmni taṁ kapiśārdulam
 suparṇamiva mēnirē || 5.1.75 ||

daśayōjanavistīrṇā
 triṃśadyōjanamāyatā |
 chāyā vānarasiṃhasya
 javē cārutarābhavat || 5.1.76 ||

śvētābhraghanarājīva
 vāyuputrānugāminī |
 tasya sā śuśubhē chāyā
 patitā lavaṇāmbhasi || 5.1.77 ||

śuśubhē sa mahātējā
 mahākāyō mahākapiḥ |
 vāyumārgē nirālabhē
 pakṣavāniva parvataḥ || 5.1.78 ||

yēnāsau yāti balavān
 vēgēna kapikuñjaraḥ |
 tēna mārgēṇa sahasā
 drōṇīkṛta ivārṇavaḥ || 5.1.79 ||

āpātē pakṣisaṅghānām
 pakṣirāja iva vrajan |
 hanumān mēghajālāni
 prakarṣan mārutō yathā || 5.1.80 ||

pāṇḍurāruṇavarṇāni
 nīlamañjiṣṭhakāni ca |
 kapinā'kr̥ṣyamāṇāni
 mahābhrāṇi cakāśirē || 5.1.81 ||

praviśannabhrajālāni
 niṣpataṃśca punaḥ punaḥ |
 pracchannaśca prakāśaśca
 candramā iva dṛśyatē || 5.1.82 ||

plavamānaṃ tu taṃ dṛṣṭvā
 plavagaṃ tvaritaṃ tadā |
 vavṛṣustatra puṣpāṇi
 dēvagandharvacāraṇāḥ || 5.1.83 ||

tatāpa nahi taṃ sūryaḥ
 plavantaṃ vānarēśvaram |
 siṣēvē ca tadā vāyū
 rāmakāryārthasiddhayē || 5.1.84 ||

ṛṣayastuṣṭuvuścainaṃ
 plavamānaṃ vihāyasā |
 jaguśca dēvagandharvāḥ
 praśaṃsantō vanaukasam || 5.1.85 ||

nāgāśca tuṣṭuvuryakṣā
 rakṣāṃsi vividhāni ca |
 prēkṣya sarvē kapivaraṃ
 sahasā vigataklamam || 5.1.86 ||

tasmin plavagaśārdulē
 plavamānē hanūmati |
 ikṣvākukulamānārthī
 cintayāmāsa sāgaraḥ || 5.1.87 ||

sāhāyyaṃ vānarēndrasya
 yadi nāhaṃ hanūmataḥ |
 kariṣyāmi bhaviṣyāmi
 sarvavācyō vivakṣatām || 5.1.88 ||

ahamikṣvākunāthēna
 sagarēṇa vivardhitaḥ |
 ikṣvākusacivaścāyaṃ
 tannārhatyavasāditum || 5.1.89 ||

tathā mayā vidhātavyaṃ
 viśramēta yathā kapiḥ |
 śēṣaṃ ca mayi viśrāntaḥ
 sukhī sō'titariṣyati || 5.1.90 ||

iti kṛtvā matiṃ sādhvīm
 samudraśchannamambhasi |
 hiraṇyanābhaṃ maināka -
 movāca girisattamam || 5.1.91 ||

tvamihāsurasan̄ghānām
 dēvarājñā mahātmanā |
 pātālanilayānām hi
 pariḡhaḥ saṃnivēśitaḥ || 5.1.92 ||

tvamēṣāṃ jñātavīryāṇām
 punarēvōtpatiṣyatām |
 pātālasyāpramēyasya
 dvāramāvṛtya tiṣṭhasi || 5.1.93 ||

tiryagūrdhvamadhaścaiva
 śaktistē śaila vardhitum |
 tasmāt sañcōdayāmi tvā -
 muttiṣṭha girisattama || 5.1.94 ||

sa ēṣa kapiśārdūla -
 stvāmuparyēti vīryavān |
 hanūmān rāmakāryārthī
 bhīmakarmā khamāplutaḥ || 5.1.95 ||

asya sāhyaṃ mayā kārya -
 mikṣvākukulavartinaḥ |
 mama ikṣvākavaḥ pūjyāḥ
 paraṃ pūjyatamāstava || 5.1.96 ||

kuru sācivyamasmākaṃ
 na naḥ kāryamatikramēt |
 kartavyamakṛtaṃ kāryaṃ
 satāṃ manyumudīrayēt || 5.1.97 ||

salilādūrdhvamuttiṣṭha
 tiṣṭhatvēṣa kapistvayi |
 asmākamatithiścaiva
 pūjyaśca plavatāṃ varaḥ || 5.1.98 ||

cāmīkaramahānābha
 dēvagandharvasēvita |
 hanūmāṃstvayi viśrānta -
 stataḥ śēṣaṃ gamiṣyati || 5.1.99 ||

kākutsthasyānṛśaṃsyam ca
 maithilyāśca vivāsanam |
 śramam ca plavagēndrasya
 samīkṣyōtthātumarhasi || 5.1.100 ||

hiranyagarbhō mainākō
 niśamya lavaṇāmbhasaḥ |
 utpapāta jalāt tūrṇam
 mahādrumalatāvṛtaḥ || 5.1.101 ||

sa sāgarajalam bhittvā
 babhūvātyucchritastadā |
 yathā jaladharam bhittvā
 dīptaraśmirdivākaraḥ || 5.1.102 ||

sa mahātmā muhūrtēna
 parvataḥ salilāvṛtaḥ |
 darśayāmāsa śṛṅgāṇi
 sāgarēṇa niyōjitaḥ || 5.1.103 ||

śātakumbhamayaiḥ śṛṅgaiḥ
 sakinnaramahōragaiḥ |
 ādityōdayasaṅkāśai -
 rullikhadbhirivāmbaram || 5.1.104 ||

tasya jāmbūnadaiḥ śṛṅgaiḥ
 parvatasya samutthitaiḥ |
 ākāśam śastrasaṅkāśa -
 mabhavat kāñcanaprabham || 5.1.105 ||

jātarūpamayaiḥ śṛṅgai -
 rbhrājamānairmahāprabhaiḥ |
 ādityaśatasankāśaḥ
 sō'bhavat girisattamaḥ || 5.1.106 ||

samutthitamasaṅgēna
 hanūmānagrataḥ sthitam |
 madhyē lavaṇatōyasya
 viḡhnō'yamiti niścitaḥ || 5.1.107 ||

sa tamucchritamatyartham
 mahāvēgō mahākapiḥ |
 urasā pātayāmāsa
 jīmūtamiva mārutaḥ || 5.1.108 ||

sa tadāsāditastēna
 kapinā parvatōttamaḥ |
 buddhvā tasya harērvēgaḥ
 jaharṣa ca nanāda ca || 5.1.109 ||

tamākāśagataḥ vīra -
 mākāśē samupasthitaḥ |
 prītō hṛṣṭamanā vākya -
 mabravīt parvataḥ kapim || 5.1.110 ||

mānuṣaḥ dhārayan rūpa -
 mātmanaḥ śikharē sthitaḥ |
 duṣkaraḥ kṛtavān karma
 tvamidaḥ vānarōttama || 5.1.111 ||

nipatya mama śṛṅgēṣu
 sukhaṃ viśramya gamyatām |
 rāghavasya kulē jātai -
 rudadhiḥ parivardhitaḥ || 5.1.112 ||

sa tvāṃ rāmahitē yuktaṃ
 pratyarcayati sāgaraḥ |
 kṛtē ca pratikartavya -
 mēṣa dharmah sanātanaḥ || 5.1.113 ||

sō'yaṃ tatpratikārārthī
 tvattaḥ sammānamarhati |
 tvannimittamanēnāhaṃ
 bahumānāt pracōditaḥ || 5.1.114 ||

yōjanānāṃ śataṃ cāpi
 kapirēṣa khamāplutaḥ |
 tava sānuṣu viśrāntaḥ
 śēṣaṃ prakramatāmiti || 5.1.115 ||

tiṣṭha tvaṃ hariśārdūla
 mayi viśramya gamyatām |
 tadidaṃ gandhavat svādu
 kandaṃūlaphalaṃ bahu || 5.1.116 ||

tadāsvādya hariśrēṣṭha
 viśrāntō'tha gamiṣyasi |
 asmākamapi sambandhaḥ
 kapimukhya tvayāsti vai |

prakhyātastrīṣu lōkēṣu
mahāguṇaparigrahaḥ || 5.1.117 ||

vēgavantah plavantō yē
plavagā mārutātmaja |
tēṣāṃ mukhyatamaṃ manyē
tvāmahaṃ kapikuñjara || 5.1.118 ||

atithiḥ kila pūjārhaḥ
prākṛtō'pi vijānatā |
dharmaṃ jijñāsamānēna
kiṃ punaryādrśō bhavān || 5.1.119 ||

tvaṃ hi dēvavariṣṭhasya
mārutasya mahātmanaḥ |
putrastasyaiva vēgēna
sadrśaḥ kapikuñjara || 5.1.120 ||

pūjitē tvayi dharmajñē
pūjāṃ prāpnōti mārutaḥ |
tasmāt tvaṃ pūjanīyō mē
śṛṇu cāpyatra kāraṇam || 5.1.121 ||

pūrvam kṛtayugē tāta
parvatāḥ pakṣiṇō'bhavan |
tē'pi jagmurdiśaḥ sarvā
garuḍā iva vēginaḥ || 5.1.122 ||

tatastēṣu prayātēṣu
dēvasaṅghāḥ saharṣibhiḥ |

*bhūtāni ca bhayaṃ jagmu -
stēṣāṃ patanaśaṅkayā || 5.1.123 ||*

*tataḥ kruddhaḥ sahasrākṣaḥ
parvatānāṃ śatakratuḥ |
pakṣāṃścicchēda vajrēṇa
tataḥ śatasahasraśaḥ || 5.1.124 ||*

*sa māmupagataḥ kruddhō
vajramudyamya dēvarāṭ |
tatō'haṃ sahasā kṣiptaḥ
śvasanēna mahātmanā || 5.1.125 ||*

*asmin lavaṇatōyē ca
prakṣiptaḥ plavagōttama |
guptapakṣaḥ samagraśca
tava pitrābhirakṣitaḥ || 5.1.126 ||*

*tatō'haṃ mānayāmi tvāṃ
mānyō'si mama mārutē |
tvayā mamaiṣa sambandhaḥ
kapimukhya mahāguṇaḥ || 5.1.127 ||*

*asminnēvaṅgatē kāryē
sāgarasya mamaiva ca |
prītiṃ prītamanāḥ kartuṃ
tvamarhasi mahāmatē || 5.1.128 ||*

*śramaṃ mōkṣaya pūjāṃ ca
grhāṇa harisattama |*

prītiṃ ca mama mānyasya
prītō'smi tava darśanāt || 5.1.129 ||

ēvamuktaḥ kapiśrēṣṭha -
staṃ nagōttamamabravīt |
prītō'smi kṛtamātithyaṃ
manyurēṣō'panīyatām || 5.1.130 ||

tvaratē kāryakālō mē
ahaścāpyativartatē |
pratijñā ca mayā dattā
na sthātavyamihāntarā || 5.1.131 ||

ityuktvā pāṇinā śaila -
mālabhya haripuṅgavaḥ |
jagāmākāśamāviśya
vīryavān prahasanniva || 5.1.132 ||

sa parvatasamudrābhyāṃ
bahumānādavēkṣitaḥ |
pūjitaścōpapannābhi -
rāśīrbhirabhinanditaḥ || 5.1.133 ||

athōrdhvaṃ dūramāgatya
hitvā śailamahārṇavau |
pituḥ panthānamāsādya
jagāma vimalē'mbarē || 5.1.134 ||

bhūyaścōrdhvaṃ gatiṃ prāpya
giriṃ tamavalōkayan |

vāyusūnurnirālambō

jagāma kapikuñjaraḥ || 5.1.135 ||

tad dvitīyaṃ hanumatō

dr̥ṣṭvā karma suduṣkaram |

praśaśaṃsuḥ surāḥ sarvē

siddhāśca paramarṣayaḥ || 5.1.136 ||

dēvatāścābhavan hr̥ṣṭā -

statrasthāstasya karmaṇā |

kāñcanasya sunābhasya

sahasrākṣaśca vāsavaḥ || 5.1.137 ||

uvāca vacanaṃ dhīmān

paritōṣāt sagadgadam |

sunābhaṃ parvataśrēṣṭhaṃ

svayamēva śacīpatiḥ || 5.1.138 ||

hiraṇyanābha śailēndra

parituṣṭō'smi tē bhṛśam |

abhayaṃ tē prayacchāmi

gaccha saumya yathāsukham || 5.1.139 ||

sāhyaṃ kṛtaṃ tē sumahad

viśrāntasya hanūmataḥ |

kramatō yōjanaśataṃ

nirbhayasya bhayē sati || 5.1.140 ||

rāmasyaiṣa hitāyaiva

yāti dāśarathēḥ kapiḥ |

satkriyāṃ kurvatā śaktyā
tōṣitō'smi dṛḍhaṃ tvayā || 5.1.141 ||

sa tat prahaṛṣamalabhad
vipulaṃ parvatōttamaḥ |
dēvatānāṃ patim dṛṣṭvā
parituṣṭaṃ śatakratum || 5.1.142 ||

sa vai dattavaraḥ śailō
babhūvāvasthitastadā |
hanūmāṃśca muhūrtēna
vyaticakrāma sāgaram || 5.1.143 ||

tatō dēvāḥ sagandharvāḥ
siddhāśca paramarṣayaḥ |
abruvan sūryasaṅkāśāṃ
surasāṃ nāgamātaram || 5.1.144 ||

ayaṃ vātātmajaḥ śrīmān
plavatē sāgarōpari |
hanūmān nāma tasya tvaṃ
muhūrtaṃ vighnamācara || 5.1.145 ||

rākṣasaṃ rūpamāsthāya
sughōraṃ parvatōpamam |
daṃṣṭrākarālaṃ piṅgākṣaṃ
vaktraṃ kṛtvā nabhaḥsprśam || 5.1.146 ||

balamicchāmahē jñātum
bhūyaścāsyā parākramam |

tvāṃ vijēṣyatyupāyēna
viṣādaṃ vā gamiṣyati || 5.1.147 ||

ēvamuktā tu sā dēvī
daivatairabhisatkṛtā |
samudramadhyē surasā
bibhratī rākṣasaṃ vapuḥ || 5.1.148 ||

vikṛtaṃ ca virūpaṃ ca
sarvasya ca bhayāvaham |
plavamānaṃ hanūmanta -
māvṛtyēdamuvāca ha || 5.1.149 ||

mama bhakṣyaḥ pradiṣṭastva -
mīśvarairvānararṣabha |
ahaṃ tvāṃ bhakṣayiṣyāmi
praviśēdaṃ mamānanam || 5.1.150 ||

vara ēṣa purā dattō
mama dhātrēti satvarā |
vyādāya vaktraṃ vipulaṃ
sthitā sā mārutēḥ puraḥ || 5.1.151 ||

ēvamuktaḥ surasayā
prahr̥ṣṭavadanō'bravīt |
rāmō dāśarathirnāma
praviṣṭō daṇḍakāvanam |
lakṣmaṇēna saha bhrātrā
vaidēhyā cāpi bhāryayā || 5.1.152 ||

anyakāryaviṣaktasya
 baddhavairasya rākṣasaiḥ |
 tasya sītā hṛtā bhāryā
 rāvaṇēna yaśasvinī || 5.1.153 ||

tasyāḥ sakāśaṃ dūtō'haṃ
 gamiṣyē rāmaśāsanāt |
 kartumarhasi rāmasya
 sāhyaṃ viṣayavāsini || 5.1.154 ||

athavā maithilīm drṣṭvā
 rāmaṃ cākliṣṭakāriṇam |
 āgamiṣyāmi tē vaktraṃ
 satyaṃ pratiśṛṇōmi tē || 5.1.155 ||

ēvamuktā hanumatā
 surasā kāmarūpiṇī |
 abravīnnātivartēnmāṃ
 kaścideṣa varō mama || 5.1.156 ||

taṃ prayāntaṃ samudvīksya
 surasā vākyamabravīt |
 balaṃ jijñāsamānā sā
 nāgamātā hanūmataḥ || 5.1.157 ||

niviśya vadanaṃ mē'dya
 gantavyaṃ vānarōttama |
 vara ēṣa purā dattō
 mama dhātrēti satvarā || 5.1.158 ||

vyādāya vipulaṃ vaktraṃ
 sthitā sā mārutēḥ puraḥ |
 ēvamuktaḥ surasayā
 kruddhō vānarapuṅgavaḥ || 5.1.159 ||

abravīt kuru vai vaktraṃ
 yēna māṃ viṣahiṣyasi |
 ityuktvā surasāṃ kruddhō
 daśayōjanamāyatām || 5.1.160 ||

daśayōjanavistārō
 hanūmānabhavat tadā |
 taṃ dṛṣṭvā mēghasaṅkāśaṃ
 daśayōjanamāyatam |
 cakāra surasāpyāsyam
 viṃśad yōjanamāyatam || 5.1.161 ||

hanūmāṃstu tataḥ kruddha -
 striṃśad yōjanamāyataḥ |
 cakāra surasā vaktraṃ
 catvāriṃśat tathōcchritam || 5.1.162 ||

babhūva hanumān vīraḥ
 pañcāśad yōjanōcchritaḥ |
 cakāra surasā vaktraṃ
 ṣaṣṭiṃ yōjanamucchritam || 5.1.163 ||

tadaiva hanumān vīraḥ
 saptatiṃ yōjanōcchritaḥ |

cakāra surasā vaktra -

maśītiṃ yōjanōcchritam || 5.1.164 ||

hanūmānanalaprakhyō

navatiṃ yōjanōcchritaḥ |

cakāra surasā vaktraṃ

śatayōjanamāyatam || 5.1.165 ||

tad dṛṣṭvā vyāditam tvāsyam

vāyuputraḥ sa buddhimān |

dīrghajihvam surasayā

subhīmaṃ narakōpamam || 5.1.166 ||

sa saṅkṣipyātmanaḥ kāyam

jīmūta iva mārutiḥ |

tasmin muhūrtē hanumān

babhūvāṅguṣṭhamātrakaḥ || 5.1.167 ||

sō'bhīpadyātha tadvaktraṃ

niṣpatya ca mahābalaḥ |

antarikṣē sthitaḥ śrīmā -

nidaṃ vacanamabravīt || 5.1.168 ||

praviṣṭō'smi hi tē vaktraṃ

dākṣāyaṇi namō'stu tē |

gamiṣyē yatra vaidēhī

satyaścāsīd varastava || 5.1.169 ||

taṃ dṛṣṭvā vadanānmuktaṃ

candraṃ rāhumukhādiva |

abravīt surasā dēvī

svēna rūpēṇa vānaram || 5.1.170 ||

arthasiddhyai hariśrēṣṭha

gaccha saumya yathāsukham |

samānaya ca vaidēhīm

rāghavēṇa mahātmanā || 5.1.171 ||

tat tṛtīyaṃ hanumatō

dr̥ṣṭvā karma suduṣkaram |

sādhusādhviti bhūtāni

praśaśaṃsustadā harim || 5.1.172 ||

sa sāgaramanādhṛṣya -

mabhyētya varuṇālayam |

jagāmākāśamāviśya

vēgēna garuḍōpamaḥ || 5.1.173 ||

sēvitē vāridhārābhiḥ

patagaiśca niṣēvitē |

caritē kaiśikācāryai -

rairāvataniṣēvitē || 5.1.174 ||

siṃhakuñjaraśārdūla -

patagōragavāhanaiḥ |

vimānaiḥ sampatadbhiśca

vimalaiḥ samalaṅkṛtē || 5.1.175 ||

vajrāśanisamasparśaiḥ

pāvakairiva śōbhitē |

kṛtapuṇyairmahābhāgaiḥ
svargajidbhiradhiṣṭhitē || 5.1.176 ||

vahatā havyamatyantaṃ
sēvitē citrabhānunā |
grahanakṣatracandrārka -
tārāgaṇavibhūṣitē || 5.1.177 ||

maharṣigaṇagandharva -
nāgayakṣasamākulē |
viviktē vimalē viśvē
viśvāvasuniṣēvitē || 5.1.178 ||

dēvarājagajākrāntē
candrasūryapathē śivē |
vitānē jīvalōkasya
vitatē brahmanirmītē || 5.1.179 ||

bahuśaḥ sēvitē vīrai -
rvidyādharaṇairvṛtē |
jagāma vāyumārgē ca
garutmāniva mārutiḥ || 5.1.180 ||

hanumān mēghajālāni
prākarṣan mārutō yathā |
kālāgurusavarṇāni
raktapītasitāni ca || 5.1.181 ||

kapinā kṛṣyamāṇāni
mahābhrāṇi cakāśirē |

praviśannabhrajālāni

niṣpataṃśca punaḥ punaḥ || 5.1.182 ||

prāvṛṣīndurivābhāti

niṣpatan praviśaṃstadā |

pradrśyamānaḥ sarvatra

hanūmān mārutātmajaḥ || 5.1.183 ||

bhējē'mbaram nirālambaṃ

pakṣayukta ivādrirāt |

plavamānaṃ tu taṃ drṣṭvā

siṃhikā nāma rākṣasī || 5.1.184 ||

manasā cintayāmāsa

pravṛddhā kāmarūpiṇī |

adya dīrghasya kālasya

bhaviṣyāmyahamāśitā || 5.1.185 ||

idaṃ mama mahāsattvaṃ

cirasya vaśamāgatam |

iti sañcintya manasā

cchāyāmasya samākṣipat || 5.1.186 ||

chāyāyāṃ grhyamāṇāyāṃ

cintayāmāsa vānaraḥ |

samākṣiptō'smi sahasā

paṅgūkṛtaparākramaḥ || 5.1.187 ||

pratilōmēna vātēna

mahānauriva sāgarē |

tiryagūrdhvamadhaścaiva
vīkṣamāṇastadā kapiḥ || 5.1.188 ||

dadarśa sa mahāsattva -
mutthitaṃ lavaṇāmbhasi |
tad dṛṣṭvā cintayāmāsa
mārutirvikṛtānanām || 5.1.189 ||

kapiṛājñā yathākhyātaṃ
sattvamadbhutadarśanam |
chāyāgrāhi mahāvīryaṃ
tadidaṃ nātra saṃśayaḥ || 5.1.190 ||

sa tāṃ buddhvārthatattvēna
siṃhikāṃ matimān kapiḥ |
vyavardhata mahākāyaḥ
prāvṛṣīva balāhakaḥ || 5.1.191 ||

tasya sā kāyamudvīkṣya
vardhamānaṃ mahākapēḥ |
vaktraṃ prasārayāmāsa
pātālāmbarasaṃnibham || 5.1.192 ||

ghanarājīva garjantī
vānaraṃ samabhidravat |
sa dadarśa tatastasyā
vikṛtaṃ sumahanmukham || 5.1.193 ||

kāyamātraṃ ca mēdhāvī
marmāṇi ca mahākapiḥ |

sa tasyā vikṛtē vaktrē
vajrasaṃhananaḥ kapiḥ || 5.1.194 ||

saṅkṣipya muhurātmānaṃ
nipapāta mahākapiḥ |
āsyē tasyā nimajjantaṃ
dadṛśuḥ siddhacāraṇāḥ || 5.1.195 ||

grasyamānaṃ yathā candraṃ
pūrṇaṃ parvaṇi rāhuṇā |
tatastasyā nakhaistīkṣṇai -
rmarmāṇyutkr̥tya vānaraḥ || 5.1.196 ||

utpapātātha vēgēna
manaḥsampātavikramaḥ |
tāṃ tu diṣṭyā ca dhṛtyā ca
dākṣiṇyēna nipātya saḥ || 5.1.197 ||

kapipravīrō vēgēna
vavṛdhē punarātmavān |
hṛtahṛtsā hanumatā
papāta vidhurāmbhasi |
svayaṃbhuvaiva hanumān
sṛṣṭastasyā nipātanē || 5.1.198 ||

tāṃ hatāṃ vānarēṇāśu
patitāṃ vīkṣya siṃhikām |
bhūtānyākāśacārīṇi
tamūcuḥ plavagōttamam || 5.1.199 ||

bhīmamadya kṛtaṃ karma
mahatsattvaṃ tvayā hatam |
sādhayārthamabhiprēta -
mariṣṭaṃ plavatāṃ vara || 5.1.200 ||

yasya tvētāni catvāri
vānarēndra yathā tava |
dhṛtirdrṣṭirmatirdākṣyaṃ
sa karmasu na sīdati || 5.1.201 ||

sa taiḥ sampūjitaḥ pūjyaḥ
pratipannaprayōjanaiḥ |
jagāmākāśamāviśya
pannagāśanavat kapiḥ || 5.1.202 ||

prāptabhūyiṣṭhapārastu
sarvataḥ parilōkayan |
yōjanānāṃ śatasyāntē
vanarājīm dadarśa saḥ || 5.1.203 ||

dadarśa ca patannēva
vividhadrumabhūṣitam |
dvīpaṃ śākhāmṛgaśrēṣṭhō
malayōpavanāni ca || 5.1.204 ||

sāgaraṃ sāgarānūpān
sāgarānūpajān drumān |
sāgarasya ca patnīnām
mukhānyapi vilōkayat || 5.1.205 ||

sa mahāmēghasaṅkāśaṃ
 samīkṣyātmānamātmavān |
 nirundhantamivākāśaṃ
 cakāra matimān matim || 5.1.206 ||

kāyavṛddhiṃ pravēgaṃ ca
 mama dr̥ṣṭvaiva rākṣasāḥ |
 mayi kautūhalaṃ kuryu -
 riti mēnē mahāmatiḥ || 5.1.207 ||

tataḥ śarīraṃ saṅkṣipya
 tanmahīdharasaṃnibham |
 punaḥ prakṛtimāpēdē
 vītamōha ivātmavān || 5.1.208 ||

tadrūpamatisaṅkṣipya
 hanūmān prakṛtau sthitaḥ |
 trīn kramāniva vikramya
 balivīryaharō hariḥ || 5.1.209 ||

sa cārunānāvidharūpadhārī
 paraṃ samāsādyā samudratīram |
 parairaśakyaṃ pratipannarūpaḥ
 samīkṣitātmā samavēkṣitārthaḥ || 5.1.210 ||

tataḥ sa lambasya girēḥ samṛddhē
 vicitrakūṭē nipapāta kūṭē |
 sakētakōddālakanārikēlē
 mahābhrakūṭapratimō mahātmā || 5.1.211 ||

tatastu samprāpya samudratīraṃ
samīkṣya laṅkāṃ girivaryamūrdhni |
kapistu tasmin nipapāta parvatē
vidhūya rūpaṃ vyathayanmṛgadvijān || 5.1.212 ||

sa sāgaraṃ dānavapannagāyutaṃ
balēna vikramya mahōrmimālinam |
nipatya tīrē ca mahōdadhēstadā
dadarśa laṅkāmarāvatīmiva || 5.1.213 ||

|| ityārṣe śrīmadrāmāyaṇe vālmīkiyē ādikāvyē
sundarakāṇḍe prathamah sargaḥ ||